

ความเท่าเทียม ความเสมอภาค และความเป็นธรรม ทางสังคม กับการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย

The Equality, Equity and Social Justice with the Social Welfare of Thailand

ชนาชัย สุนทรอนันตชัย*

บทคัดย่อ

ภายใต้นิยามความหมายของคำว่าสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการสังคมซึ่งแฝงไว้ด้วยแนวคิดของความเท่าเทียม ความเสมอภาค และความเป็นธรรมทางสังคม บทความวิชาการฉบับนี้ผู้เขียนจึงมุ่งที่จะสะท้อนมุมมองของแนวคิดทั้งสามประการข้างต้นผ่านการพัฒนาาระบบสวัสดิการสังคม 4 เสาหลักในประเทศไทย ได้แก่ 1) การช่วยเหลือทางสังคม 2) การประกันสังคม 3) การบริการสังคม และ 4) การสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดการสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคมที่ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการจัดระบบสวัสดิการสังคมในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าจะสามารถลดและอุดช่องว่างของความไม่เท่าเทียม และความไม่เสมอภาคของการจัดสวัสดิการสังคมโดยภาครัฐ และสามารถสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมได้

คำสำคัญ : ความเสมอภาค ความเป็นธรรมทางสังคม สวัสดิการสังคม

Abstract

The definition meaning of Social Welfare under Social Welfare Promotion Act, B.E. 2546 and amendment has focused on Social Welfare, concealed by the concept of equality, equity and social justice. This paper is aimed at reflecting on the three concepts above through the development of four social welfare system in Thailand, which are 1) Public Assistance 2) Social Insurance 3) Social Service

*อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

and 4) Social Support Partnership Promotion – SSPP. In particular, the concept of supporting social partners has played an increasingly important role in the organization of social welfare systems in Thailand. The author sees that it can reduce and fill the gaps of inequality, inequity in the provision of social welfare systems by the public sector and it can create Social Justice in the society.

Keywords : Equity, Social Justice, Social Welfare

บทนำ

การจัดสวัสดิการสังคมถือเป็นภารกิจบริการสาธารณะอย่างหนึ่งที่รัฐต้องดำเนินการเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานต่างๆ ในฐานะที่คนมีสิทธิและเป็นพลเมืองของรัฐนั้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคนในสังคมมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ดังนั้น รัฐจะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ทุกคนในสังคมได้รับสวัสดิการสังคมอย่างเท่าเทียมเสมอภาค และเป็นธรรม ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นที่มีความหลากหลายให้ได้มากที่สุด ประกอบกับเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมจึงไม่ได้เป็นหน้าที่ของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไป แต่ยังต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ถือเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดสวัสดิการสังคมทั้งใน

ส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศไทย มีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม โดยมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมให้เป็นที่อยู่อย่างทั่วถึง เหมาะสม และเป็นธรรม

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้นิยามความหมายของ “สวัสดิการสังคม” ว่าหมายถึง¹ “ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ”

ภายใต้นิยามความหมายดังกล่าว มีแนวคิดพื้นฐานสำคัญที่อยู่เบื้องหลังนิยามการจัดสวัสดิการสังคมข้างต้น 4 แนวคิด ประกอบด้วย 1. แนวคิด

¹ มาตรา 4, พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ความต้องการของมนุษย์ 2. แนวคิดสิทธิมนุษยชน
3. แนวคิดความเป็นธรรมในสังคม และ 4. แนวคิด
ความมั่นคงของมนุษย์² กล่าวคือ

1. แนวคิดความต้องการของมนุษย์

เป็นแนวคิดของการจัดสวัสดิการที่คำนึงถึงความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) โดยเน้นการตอบสนองความต้องการจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ที่มีลักษณะก่อนผ่านทางโครงการ/บริการ/รูปแบบการจัดสวัสดิการกับกลุ่มเป้าหมายทางสังคม มีการกำหนดขอบเขตของบริการทางสังคมกับการจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่มุ่งสนองความต้องการของประชาชนผู้ใช้บริการ โดยเฉพาะด้านปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย นอกจากนั้นแล้ว การจัดสวัสดิการยังต้องคำนึงถึงความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมายด้วย เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ เป็นต้น

2. แนวคิดสิทธิมนุษยชน สิทธิมนุษยชน

นั้นเริ่มมีการใช้อย่างแพร่หลายเมื่อมีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ อย่างไรก็ดี แม้ในกฎบัตรสหประชาชาติจะได้กล่าวถึงสิทธิมนุษยชนไว้ในที่ต่าง ๆ หลายแห่ง แต่ก็มิได้ให้คำจำกัดความของคำว่าสิทธิมนุษยชนไว้แต่อย่างใด³ โดยทั่วไปแล้วถือว่าสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าในฐานะความเป็นมนุษย์ หรือที่เรามักเรียกกันว่ามีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แม้มนุษย์จะมีความ

แตกต่างกันก็ตาม แต่ทุกคนมีค่าเหมือนกัน สิทธิมนุษยชนมีลักษณะที่เป็นสากล ไร้พรมแดน และไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ โดยต้องคำนึงถึงความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของมนุษย์และการเป็นส่วนหนึ่งของสิทธินั้น ดังนั้น การนำแนวคิดสิทธิมนุษยชนมาใช้ในการจัดสวัสดิการสังคมจึงเป็นการส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมนั้นต้องคำนึงและไปให้ถึงกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในสังคมนั้นเอง

3. แนวคิดความเป็นธรรมในสังคม

ความเป็นธรรมในสังคมเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิทธิพลเมือง (Civil Right) สะท้อนถึงความยุติธรรมสำหรับคนในสังคม กล่าวคือ คนทุกคนในสังคมควรได้รับสิทธิพื้นฐาน (Basic Rights) การคุ้มครอง (Protection) โอกาส (Opportunities) และสิทธิประโยชน์ทางสังคม (Social Benefits) ถือเป็นข้อผูกพันทางสังคมในการจัดสรรทรัพยากรและการจัดบริการสวัสดิการสังคม ที่ควรให้ความสำคัญในการหลีกเลี่ยงจาก 3 ประเด็น⁴ ได้แก่

3.1 อคติ (Prejudice) คือ ความเชื่อหรือทัศนคติเชิงลบที่ไม่ชอบต่อนุคคล หรือกลุ่มอันเป็นมาายาคติ และทำให้เกิดแนวคิดที่ไม่ถูกต้องต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

3.2 การเลือกปฏิบัติ (Discrimination) คือ การกระทำที่ปฏิบัติต่อประชาชนอย่างแตกต่างกัน อันเป็นผลมาจากความเชื่อที่มีอคติต่อเรื่องนั้น ๆ หากการเลือกปฏิบัติมีการขยายวงกว้าง

²ระพีพรรณ คำหอม, *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557) 80.

³อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, *สิทธิมนุษยชน* (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2550) 15.

⁴ระพีพรรณ คำหอม, *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557) 91-92.

และพัฒนาไปสู่ระบบการเลือกปฏิบัติจะนำไปสู่ “การกดขี่”

3.3 การกดขี่ (Oppression) คือ การบีบบังคับและการใช้อำนาจโดยไม่มีเหตุผล

4. แนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nation Development programed - UNDP) ได้เสนอแนวคิด “ความมั่นคงของมนุษย์” ในช่วงต้นทศวรรษ 1990 หลังสิ้นสุดสงครามเย็น แนวคิดนี้พยายามเสนอให้มีการเปลี่ยนความสนใจจากเรื่อง “ความมั่นคงแห่งรัฐไปสู่ความมั่นคงของปัจเจกบุคคล และเน้นจุดสนใจในการพัฒนาไปที่ การบรรเทาความเสี่ยงและป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ โดยได้นิยามความหมายความมั่นคงของมนุษย์ มี 2 มิติ ได้แก่ มิติแรก คือ ความปลอดภัยจากภาวะ คุกคาม (Freedom from Fear) ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องยาวนาน เช่น ความหวาดหวั่น โรคภัยไข้เจ็บ และการกดขี่ปราบปราม และมิติที่สอง คือ การได้รับการปกป้องคุ้มครองจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นต่อการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน ในการทำงาน หรือในสังคม ทั้งนี้ องค์ประกอบของความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคงทางด้านอาหาร ด้านความมั่นคงทางด้านสุขภาพ ด้านความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคงส่วนบุคคล ด้านความมั่นคงของชุมชน และด้านความมั่นคงด้านการเมือง นอกจากนี้แล้ว โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ UNDP (United Nations

Development Programmed) ได้กำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนามนุษย์ โดยกำหนดดัชนี HDI (Human Development Index-HDI) เป็นดัชนีชี้วัดระดับการพัฒนามนุษย์ หรือพูดง่าย ๆ ว่า การพัฒนาคนในแต่ละประเทศซึ่งพิจารณาองค์ประกอบใน 3 ด้านด้วยกัน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ซึ่งชี้วัดจากความยืนยาวของการมีชีวิตอยู่ของคนในประเทศ ด้วยจำนวนปีของอายุคาดเฉลี่ย (Life expectancy) ด้านศักยภาพ ซึ่งวัดจากจำนวนปีเฉลี่ยและจำนวนปีคาดหมายของการได้รับการศึกษาของคนในประเทศ และด้านคุณภาพชีวิต ซึ่งวัดจากมาตรฐานการครองชีพของคนในประเทศ ซึ่งวัดเฉพาะมิติทางเศรษฐกิจโดยดูจากระดับรายได้ประชาชาติต่อหัว (GNI per capital)

จากแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมทั้ง 4 แนวคิด จะเห็นถึงลักษณะของการจัดสวัสดิการสังคมที่มีได้มุ่งแต่เพียงตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในสังคมเท่านั้น แต่ยังไม่คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนที่สะท้อนถึงสิ่งที่มนุษย์ทุกคนควรจะได้รับในฐานะที่เป็นมนุษย์เฉกเช่นเดียวกัน และก้าวไปสู่แนวคิดที่ต้องสร้างสวัสดิการเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คนในสังคม โดยปราศจากอคติ การเลือกปฏิบัติ และการกดขี่ ที่แย่ที่สุด สวัสดิการสังคมได้เกิดขึ้นเพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่มนุษย์ในด้านต่าง ๆ ตลอดจนให้เกิดการพัฒนามนุษย์ทั้งในมิติด้านสุขภาพ ด้านศักยภาพ และด้านคุณภาพชีวิต

⁵สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP), *ความมั่นคงของมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต* (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, 2553) 2.

ระบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย

แผนยุทธศาสตร์สวัสดิการสังคมไทย ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2555 - 2559⁶ ได้กำหนดคตินิยมศัพท์ของระบบสวัสดิการสังคมของประเทศไทยว่า หมายถึง ระบบการการจัดบริการทางสังคมที่มีการจัดสวัสดิการแบบ พหุลักษณะภายใต้การบูรณาการความร่วมมือขององค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์และภาคส่วนอื่น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการจัดบริการทางสังคมที่มีองค์ประกอบ 4 เสา ได้แก่ เสาที่หนึ่ง: การช่วยเหลือทางสังคม เสาที่สอง: การประกันสังคม เสาที่สาม: การบริการสังคม และเสาที่สี่: การสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม

เสาที่หนึ่ง : การช่วยเหลือทางสังคม (Social Assistance) หมายถึง มาตรการหนึ่งของระบบสวัสดิการสังคมไทยที่มุ่งช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมต่างๆ โดยการจัดบริการที่เหมาะสมในลักษณะต่างๆ ให้กับกลุ่มเป้าหมาย บริการสวัสดิการลักษณะนี้จึงเป็นบริการสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่กลุ่มเด็กและเยาวชน สตรี คนพิการ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ประสพภัยที่มีปัญหาความเดือดร้อน

เสาที่สอง : การประกันสังคม (Social Insurance หรือ Social Protection) หมายถึง มาตรการหนึ่งของระบบสวัสดิการสังคมไทยซึ่งจัดโดยภาครัฐเพื่อคุ้มครองป้องกันประชาชนที่มี

รายได้ ไม่ให้ได้รับความเดือดร้อน เมื่อต้องสูญเสียรายได้ทั้งหมดหรือบางส่วน หรือมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การเลี้ยงชีพ เพื่อให้มีหลักประกันด้านการดำรงชีวิตได้ตามสมควร โดยครอบคลุมทั้งกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ข้าราชการและประชาชนทั่วไป เช่น กองทุนประกันสังคม กองทุนเงินทดแทน กองทุนบำนาญข้าราชการ กองทุนสวัสดิการครูในโรงเรียนเอกชน เป็นต้น

เสาที่สาม : การบริการทางสังคม (Social Services) หมายถึง มาตรการหนึ่งของระบบสวัสดิการสังคมไทยเป็นการจัดสวัสดิการสังคมโดยรัฐและเอกชนที่มีต่อประชาชน เพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่ และสวัสดิภาพของประชาชนเป็นการจัดบริการสวัสดิการสังคมโดยรัฐที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน ครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ การศึกษา การสาธารณสุข สิ่งอำนวยความสะดวก และที่อยู่อาศัย เช่น การศึกษาภาคบังคับแบบเรียนฟรี ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า เบี้ยความพิการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นต้น

เสาที่สี่ : การสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม (Social partnership support) หมายถึง หนึ่งในมาตรการทางสังคมของการสร้างสังคมสวัสดิการที่เป็นการดำเนินการขององค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม อาสาสมัคร สถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจที่เข้ามาช่วยเหลือรับผิดชอบต่อปัญหาสังคม และกิจการประกันภัยของเอกชน เช่น การรวมกลุ่มขององค์กรชุมชนที่เข้าร่วมในกระบวนการพัฒนา

⁶กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, แผนยุทธศาสตร์สวัสดิการสังคมไทย ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2555 - 2559 (10 พฤษภาคม 2560) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ <https://www.m-society.go.th/article_attach/12958/17179.pdf>.

การดำเนินกิจการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม Corporate Social Responsibility : CSR) การประกันภัยของเอกชน (ประกันชีวิตและประกันวินาศภัย) เป็นต้น

ความเท่าเทียม ความเสมอภาค และความ เป็นธรรมในสังคม

เมื่อพิจารณาถึงนิยามความหมายคำว่า ความเท่าเทียม ความเสมอภาค และความ เป็นธรรมในสังคม คำสามคำนี้มีความหมายที่ใกล้เคียง กัน ซึ่งในประเทศไทยก็มีการใช้หรือให้ความหมาย ในมุมมองหรือบริบทที่แตกต่างกันโดยเฉพาะคำว่า ความเป็นธรรมในสังคมนั้น เริ่มเป็นสิ่งที่นักวิชาการ ทางด้านกฎหมายมีการกล่าวถึงเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก สภาพสังคมปัจจุบันกฎหมายมิใช่คำตอบเดียวที่ จะสร้างให้เกิดความเป็นธรรมได้ แม้การบัญญัติ กฎหมายจะได้คำนึงถึงความเท่าเทียม และความ เสมอภาคกันแล้วก็ตาม แต่กฎหมายที่มีความเท่า เทียมและความเสมอภาคซึ่งถือว่ามีความยุติธรรม ในทางกฎหมาย อาจไม่ได้ทำให้สังคมเกิดความ เป็นธรรมขึ้นมาเสมอไป ทั้งนี้ เพื่อเทียบเคียงกับคำ ว่าความเท่าเทียม ความเสมอภาค และความเป็น ธรรมในสังคมในภาษาไทย ผู้เขียนพบว่ามีการให้ ความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่สามารถ เทียบเคียงกันได้ คือ คำว่า “Equality” “Equity” และ “Social Justice” ซึ่งจากการศึกษาและทัศนะ ของผู้เขียนแล้วสามารถนิยามความหมายของ แต่ละคำได้ดังนี้

ความเท่าเทียม (Equality) เป็นมุมมองที่ ถือว่าบุคคลทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่า เทียมกันโดยมิได้พิจารณาหรือคำนึงถึงข้อแตกต่าง ของแต่ละบุคคลเลย

ส่วนคำว่า **ความเสมอภาค (Equity)** นั้น มีนัยยะที่แตกต่างกับคำว่าความเท่าเทียม โดยเฉพาะ ในมุมมองทางกฎหมายแล้ว จะมีได้เรียกร้องให้ ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ มิได้ หมายความว่าบุคคลทุกคนจะได้รับการปฏิบัติ อย่างเท่าเทียมกันโดยมิได้คำนึงถึงข้อแตกต่างใด ๆ เลย แต่เฉพาะกรณีสิ่งสองสิ่งมีสาระสำคัญเหมือน กัน จึงควรจะได้รับ การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และกรณีสิ่งสองสิ่งมีสาระสำคัญต่างกันจะต้อง ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน⁷ เพราะหากทุกคน จะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยมิได้ คำนึงถึงข้อแตกต่างใด ๆ เช่น บุคคลทุกคนจะต้อง เสียภาษีอย่างเท่าเทียมกันหมดโดยมิต้องคำนึงถึง รายได้ของบุคคลนั้น หรือว่าทุกคนจะต้องได้รับ สิทธิเรียกร้องในการได้รับความสงเคราะห์อย่าง เท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความจำเป็นของบุคคล นั้น ๆ ในที่สุดจะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างไม่เสมอภาค ต่อบุคคลบางกลุ่ม ดังนั้น เรื่องของความเสมอภาค จึงต้องเป็นกรณีที่มีการเปรียบเทียบกันระหว่างข้อ เท็จจริง 2 ข้อเท็จจริง หรือบุคคล 2 คน หรือกลุ่ม บุคคล 2 กลุ่ม โดยจะต้องคำนึงว่าไม่มีข้อเท็จจริง ใด ๆ หรือบุคคลใด หรือกลุ่มบุคคลใด จะเหมือนกันทุกประการกับอีกข้อเท็จจริงหนึ่ง หรืออีกบุคคล

⁷ไพโรจน์ พลเพชรและคณะ, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ชุดโครงการวิจัยการติดตามและประเมินผลการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ เรื่อง สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสถาบันพระปกเกล้า, 2547)

หนึ่ง หรืออีกกลุ่มบุคคลหนึ่ง⁸ นอกจากนั้นแล้ว การจัดสวัสดิการสังคมก็ถือเป็นบริการสาธารณะที่รัฐต้องจัดขึ้น ซึ่งภายใต้แนวคิดของการจัดบริการสาธารณะก็เป็นที่ยอมรับกันว่าต้องคำนึงถึงความเสมอภาคด้วย

ส่วนคำว่า **ความเป็นธรรมในสังคม (Social Justice)** นั้น ได้มีนักวิชาการทางสังคมศาสตร์และทางกฎหมายที่ได้นิยามความหมายของความเป็นธรรมในสังคมในหลากหลายมิติ แต่สิ่งหนึ่งที่มีความเห็นที่คล้ายคลึงกันคือ มิติของความเป็นธรรมในสังคมหรือความยุติธรรมทางสังคมมีความซับซ้อนกว่าความยุติธรรมในทางกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม ดังเช่น

ศาสตราจารย์ ดร.เกษียณ เตชะพีระ ซึ่งให้ความเห็นว่า “สังคมปัจจุบันเกิดปัญหาเส้นแบ่งระหว่างความยุติธรรมและความเป็นธรรมที่ไม่ชัดเจน ซึ่งความยุติธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์และข้อกฎหมายรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนความเป็นธรรมจะมีความซับซ้อนหลายมิติกว้างขวางครอบคลุมกว่า”⁹

ศาสตราจารย์ ดร.วรเจตน์ ภาคีรัตน์ ได้สะท้อนมุมมองมิตินคุณค่าของกฎหมายซึ่งมิได้มีขึ้นเพื่อรักษาความยุติธรรมเท่านั้น แต่ต้องรักษาไว้ซึ่งสิทธิหน้าที่ของประชาชนด้วย กล่าวคือ “ความยุติธรรมนั้นเป็นเพียงหนึ่งในคุณค่าที่กฎหมายต้องรักษา แต่ไม่ใช่คุณค่าทั้งหมดของกฎหมาย ซึ่งกฎหมายนั้นต้องรักษาความมั่นคงแน่นอนของสิทธิหน้าที่ของพลเมืองไว้”¹⁰ โพลีธู พาณิชย์กุล ได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคมกับกฎหมายว่า “ความยุติธรรมทางสังคมเป็นตัวสะท้อนถึงข้อจำกัดของระบบกฎหมาย ความยุติธรรมทางสังคมเป็นพรหมแดนใหม่ ๆ และเป็นพรหมแดนล่องหน้าทีระบบกฎหมายในปัจจุบันจะพัฒนาไปสู่จุดนั้น และเมื่อความยุติธรรมของระบบกฎหมายพัฒนาไปใกล้เคียงกับความยุติธรรมทางสังคมเมื่อใด ในสภาวะนั้นจะเป็นสภาวะที่ช่องว่างในทางสังคมน้อยที่สุด”¹¹

ดังนั้น แม้แนวคิดความยุติธรรมในระบบกฎหมายจะแสดงให้เห็นว่ากฎหมายสามารถที่จะนำไปสู่ความเป็นธรรมได้ แต่ก็เชื่อว่าระบบกฎหมายเพียงกลไกเดียวจะสามารถเป็นตัวตัดสินชี้วัดความ

⁸บรรเจิด สิงคะเนติ และคณะ, รายงานวิจัย เรื่อง สิทธิและโอกาสทางการศึกษาดมรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด, 2545) 16.

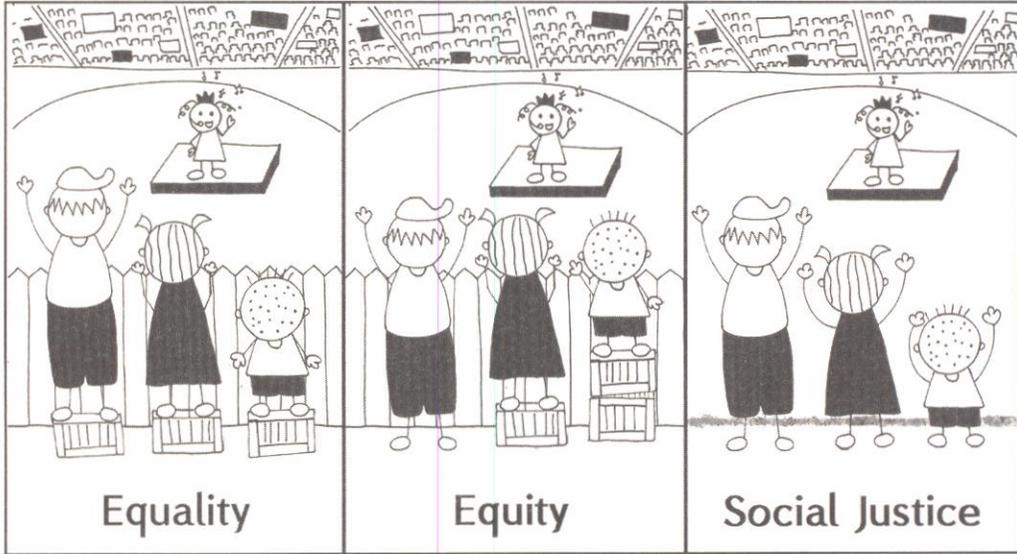
⁹เกษียณ เตชะพีระ, *ความเป็นธรรมในสังคมไทย* (วิดิทัศน์) การเสวนาวิชาการ จัดโดยศูนย์ศึกษาสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2557 (10 พฤษภาคม 2560) youtube <<http://www.youtube.com/watch?v=JTGT5CJ61QA>>.

¹⁰วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *ความเป็นธรรมในสังคมไทย* (วิดิทัศน์) การเสวนาวิชาการ จัดโดยศูนย์ศึกษาสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2557 (10 พฤษภาคม 2560) youtube <<http://www.youtube.com/watch?v=jvC5Ggi4DMA&feature=youtu.be>>.

¹¹โพลีธู พาณิชย์กุล, *เข้าใจ “ความยุติธรรมทางสังคม”*, (10 พฤษภาคม 2560) โครงการสานพลังสังคมเครือข่าย แผนงานความเป็นธรรมทางสังคมด้านสุขภาพ <http://social-agenda.org/wp-content/uploads/2013/02/Social-Justice_Pisit.pdf>.

เป็นธรรม เพราะแท้จริงแล้วกฎหมายจำเป็นจะต้อง
เชื่อมโยงกับระบบย่อยต่างๆ ที่อยู่ในสังคมซึ่งระบบ
ยุติธรรมในกฎหมายที่มีประสิทธิภาพต่อการจัดการ
ความเป็นธรรมนั้น¹² ทั้งนี้ เพื่อให้เข้าใจถึงความ

แตกต่างของคำว่า ความเท่าเทียม (Equality) ความ
เสมอภาค (Equity) และความเป็นธรรมในสังคม
(Social Justice) มากยิ่งขึ้น สามารถพิจารณาจาก
แผนภาพได้ดังนี้

จากแผนภาพข้างต้น ในภาพแรกจะสะท้อน
ความหมายของคำว่าความเท่าเทียม (Equality) คือ
การที่บุคคลได้รับการจัดสรรทรัพยากรหรือได้รับ
การช่วยเหลือเหมือนกัน โดยมีได้คำนึงถึงความ
แตกต่างของแต่ละบุคคลเลยทำให้มีบุคคลบางคน
เข้าไม่ถึงสิทธิเสรีภาพที่ตนควรจะได้รับ ในขณะที่
ภาพที่สองนั้นเป็นการอธิบายถึงความหมายของคำ
ว่าความเสมอภาค (Equity) กล่าวคือ ต้องพิจารณา
ถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลก่อน ซึ่งถ้าหาก
บุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันแล้ว การจัดสรร
ทรัพยากรหรือการได้รับความช่วยเหลือย่อมแตกต่าง
กันไปด้วย เพื่อให้ทุกคนได้รับสิทธิเสรีภาพอย่าง
เสมอภาคกันอย่างทั่วถึง ส่วนภาพสุดท้าย เป็น

การสะท้อนมุมมองของความเป็นธรรมในสังคม
(Social Justice) ซึ่งมุ่งที่จะจัดอุปสรรคที่ทำให้
เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นออกไป อันเป็นการแก้ไข
ปัญหาที่ต้นเหตุหรือลดช่องว่างของความไม่เป็น
ธรรมที่เกิดขึ้นอย่างถาวร มากกว่าการใช้วิธีจัดสรร
ทรัพยากรหรือการให้ความช่วยเหลือโดยพึ่งพิงรัฐ
แต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้น แม้รัฐจะจัดสรรทรัพยากร
หรือให้ความช่วยเหลือผ่านการบัญญัติกฎหมาย
หรือบังคับใช้กฎหมายอันนำมาซึ่งความยุติธรรม
ในทางกฎหมายแล้วก็ตาม ก็มิได้หมายความว่า
คนในสังคมจะได้รับความเป็นธรรมอย่างทั่วถึงกัน
เพราะอุปสรรคหรือต้นเหตุที่ก่อให้เกิดความ
ไม่เป็นธรรมนั้นยังดำรงอยู่ ยกตัวอย่างเช่น รัฐออก

¹²ธีระพงษ์ วงษ์นา, “ความเป็นธรรม” หลากมิติ หลายมุมมอง สู่ดัชนีชี้วัดทางสังคม (2557) 33:2 วารสารธรรมศาสตร์ 137.

กฎหมายกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิอย่างเท่าเทียมกันในการใช้หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเพื่อรับบริการสาธารณสุข ณ สถานพยาบาลที่กำหนด แต่หากผู้ป่วยคนนั้นไม่มีญาติ หรือไม่สามารถเดินทางไปสถานพยาบาลได้ นั้นหมายความว่า บุคคลคนนั้นไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขนั้นได้เลย อันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น

ความเท่าเทียม ความเสมอภาค และความ เป็นธรรมในสังคมกับระบบการจัดสวัสดิการสังคมในประเทศไทย

จากการศึกษาแนวคิดของความเท่าเทียม ความเสมอภาค และความเป็นธรรมในสังคม ตลอดจนระบบการจัดสวัสดิการสังคมในประเทศไทยภายใต้แนวคิดสี่เสาข้างต้น เมื่อผู้เขียนวิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่าระบบการจัดสวัสดิการสังคมในแต่ละเสานั้นก็มีพื้นฐานแนวคิดที่ต้องคำนึงถึงความเท่าเทียม ความเสมอภาค และความเป็นธรรมในสังคมทั้งสิ้น เพียงแต่ว่าระบบนั้นมีจุดเน้นที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

(1) ความเท่าเทียมกับระบบสวัสดิการตามแนวคิดการบริการสังคม

การจัดสวัสดิการตามแนวคิดการบริการสังคมเป็นบริการที่รัฐจัดให้ โดยถือว่าทุกคนจึงมีสิทธิขั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้กับผู้สูงอายุทุกคนโดยจ่ายเป็นลักษณะขั้นบันไดตามมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2554 โดยผู้ที่ มีอายุ 60-69 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพคนละ 600 บาท ต่อเดือน ผู้ที่มีอายุ 70-79 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพคนละ

700 บาทต่อเดือน ผู้ที่มีอายุ 80-89 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพคนละ 800 บาทต่อเดือน และผู้ที่มีอายุ 90 ปีขึ้นไป ได้รับเบี้ยยังชีพคนละ 1,000 บาทต่อเดือน หรือกรณีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติให้การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการให้ทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ (ระดับ ม.3) อย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เป็นต้น ดังนั้น หากบุคคลใดมีอายุถึงเกณฑ์ หรือมีคุณสมบัติครบตามที่สวัสดิการบริการสังคมนั้นกำหนด ย่อมมีสิทธิได้รับสวัสดิการนั้น แต่หากบุคคลนั้นไม่ได้รับสิทธิหรือสวัสดิการบริการสังคมดังกล่าวทั้ง ๆ ที่ตนควรจะได้รับ นั้นหมายถึงเกิดความไม่เท่าเทียม (Inequality) กันขึ้น

(2) ความเท่าเทียมกับระบบสวัสดิการตามแนวคิดการประกันสังคม

การจัดสวัสดิการตามแนวคิดประกันสังคมเป็นสวัสดิการที่มีวัตถุประสงค์เป็นการประกันรายได้ในอนาคต ซึ่งพิจารณาจากแต่ละประเภทของการประกอบอาชีพ เช่น กรณีของข้าราชการจะมีกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กรณีแรงงานในระบบจะมีประกันสังคม กรณีแรงงานนอกระบบจะมีประกันสังคมแบบสมัครใจตามมาตรา 40 และกองทุนการออมแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งการจัดสวัสดิการประเภทยี่จะยึดหลักความเท่าเทียมกันภายใต้ประเภทของการประกอบอาชีพตน กล่าวคือ หากเป็นข้าราชการเหมือนกันก็ต้องได้รับสิทธิตามกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการเช่นเดียวกัน หรือหากเป็นแรงงานนอกระบบเหมือนกันก็ต้องได้รับสิทธิประกันสังคมแบบสมัครใจตามมาตรา 40 และกองทุนการออม

แห่งชาติอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมในเสาประกันสังคมนี้จึงสอดคล้องแนวคิดความเท่าเทียมกัน (Equality) เป็นหลัก

(3) ความเสมอภาคกับระบบสวัสดิการตามแนวคิดการช่วยเหลือทางสังคม

การจัดสวัสดิการตามแนวคิดการช่วยเหลือทางสังคม เป็นบริการของรัฐที่จัดให้กับผู้ที่ประสบความเดือดร้อนหรือต้องการได้รับความช่วยเหลือ ยกตัวอย่างเช่น การจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้หรือมีความขาดแคลนเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุทั่วไป ได้แก่ การสงเคราะห์ครอบครัว การซ่อมแซมที่อยู่อาศัยเพื่อปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การกู้ยืมเงินประกอบอาชีพหรือกรณีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ได้กำหนดให้มีการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในรูปแบบการจัดตั้งกองทุน เพื่อให้บุคคลได้รับสิทธิและความเสมอภาคทางการศึกษามากยิ่งขึ้น เป็นต้น การจัดระบบสวัสดิการตามแนวคิดการช่วยเหลือทางสังคมนี้ จึงสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคตามกฎหมายที่มีได้เรียกร้องให้ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันอย่างสิ้นเชิง แต่เฉพาะสิ่งสองสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกัน จึงควรจะได้รับปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และหากสิ่งสองสิ่งมีสาระสำคัญต่างกันจะต้องได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ระบบการจัดสวัสดิการสังคมตามแนวคิดการช่วยเหลือทางสังคม จึงมุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์บุคคลบางกลุ่มที่มีความต้องการจำเป็นและอยู่ในภาวะยากลำบากมากกว่าบุคคลทั่วไป

เพื่อให้บุคคลกลุ่มนี้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเสมอภาค (Equity) ทัดเทียมกับคนทั่วไปนั่นเอง

(4) ความเป็นธรรมในสังคมกับระบบสวัสดิการตามแนวคิดการสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม

เนื่องด้วยระบบสวัสดิการตามแนวคิดการบริการสังคม แนวคิดการประกันสังคม และแนวคิดการช่วยเหลือทางสังคม ล้วนเป็นระบบสวัสดิการที่เกิดจากการจัดของรัฐเป็นหลัก ซึ่งในปัจจุบันประสบปัญหาหลายประการในการจัดสวัสดิการ ยกตัวอย่างเช่น

- งบประมาณการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในอนาคตที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดอันเนื่องมาจากเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย โดยในช่วงปี 2552 ใช้จ่ายสำหรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเท่ากับ 10,970 ล้านบาท ปี 2553 เท่ากับ 20,319 ล้านบาท และปี 2554 เท่ากับ 32,924 ล้านบาท และในปี 2558 ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพรายเดือนแบบขั้นบันไดสำหรับผู้สูงอายุจำนวน 7,749,138 คน เป็นจำนวนเงิน 61,879,284,200 ล้านบาท (ข้อมูล ณ เม.ย. 2558 จากกองทุนศาสตร์และแผนงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

- การจัดบริการสาธารณะทางการศึกษาโดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประสบปัญหางบประมาณที่ไม่เพียงพอ คุณภาพของการศึกษาที่แย่ง และจัดการศึกษาที่ไม่ได้ให้เปล่าอย่างแท้จริง¹³

¹³ ธนาชัย สุนทรอนันตชัย, “สิทธิทางการศึกษากับการจัดการศึกษาแบบให้เปล่าของประเทศไทย” (2557) 5:2 วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, บทคัดย่อ.

- สภาพปัญหาของผู้สูงอายุในการใช้
บริการทางสุขภาพในสถานพยาบาลของรัฐตาม
สิทธิหลักประกันสุขภาพ เช่น ความยากลำบากใน
การเดินทางไปใช้บริการสถานพยาบาลของรัฐ การ
ไม่มีช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุที่เพียงพอ ความ
ยุ่งยากของการส่งตัวผู้ป่วยระหว่างสถานพยาบาล
 เป็นต้น

- การที่แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่
ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการแรงงาน ในกองทุนประกัน
สังคม ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.
2533 แม้จะมีบทบัญญัติตามมาตรา 40 กำหนดไว้
แต่ก็ยังเป็นการใช้หลักแนวคิดแบบความสมัครใจ
ทำให้มีแรงงานนอกระบบเพียงส่วนน้อยที่เข้าสู่
ระบบ จึงยังไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ควร และยังคงพบ
อุปสรรคมากมายหลายประการ¹⁴

- การจัดสรรเงินสงเคราะห์ครอบครัว
ผู้สูงอายุ และเงินซ่อมแซมบ้านผู้สูงอายุยังไม่
เพียงพอต่อความต้องการจำเป็น ผู้สูงอายุยังรอ
รับสวัสดิการจากภาครัฐเป็นหลักหรือเงินจาก
ลูกหลาน¹⁵

จากสภาพการณ์ปัญหาข้างต้น ทำให้เห็น
ได้ว่าการจัดระบบสวัสดิการโดยรัฐผ่านเสการ
บริการสังคม การประกันสังคม และการช่วยเหลือ
ทางสังคม ล้วนมีช่องว่างที่ส่งผลกระทบต่อความ
เท่าเทียม และความเสมอภาคในด้านสวัสดิการ
สังคมที่บุคคลพึงได้รับตามนโยบาย และกฎหมาย

ที่รัฐจัดขึ้น ดังนั้น เพื่อเป็นการลดช่องว่างดังกล่าว
ระบบการจัดสวัสดิการภายใต้แนวทางการคิดแบบ
สนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคมจึงเป็นสิ่งที่ได้มี
การกล่าวถึงและมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน
เนื่องจากเป็นระบบสวัสดิการที่เกิดขึ้นจากการ
เสริมพลังของหน่วยงานชาวบ้านและภาคส่วน
ต่างๆ ในชุมชน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
องค์กรชุมชน องค์กรธุรกิจเอกชน เพื่อให้ภาคส่วน
เหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดระบบสวัสดิการ
สังคม อันเป็นส่วนเติมเต็มและเสริมสร้างความ
เข้มแข็งให้กับแนวคิดการบริการสังคม แนวคิด
การประกันสังคม และแนวคิดการช่วยเหลือทาง
สังคมได้เป็นอย่างดี ยกตัวอย่างเช่น หากพิจารณา
แล้วพบว่าเบี้ยยังชีพมีความไม่เพียงพอต่อการดำรง
ชีพของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุตกอยู่ในสภาวะ
ยากจนหรือคือโอกาส องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
หรือชุมชนในพื้นที่อาจจะจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม
อาชีพหรือรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ หรือเปิดโอกาสให้
ภาคเอกชนในพื้นที่ได้ร่วมสนับสนุนงบประมาณ
ทรัพยากร หรือองค์ความรู้ต่างๆ ที่สามารถสร้าง
ความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ
ได้ อันเป็นการขจัดอุปสรรคอันเกิดจากนโยบาย
หรือกฎหมายของภาครัฐที่มีข้อจำกัดในการจัด
สวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ หรือกระทั่งการส่งเสริม
ให้มีอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) หรือจิตอาสา
ที่ช่วยกันดูแลภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุหรือ
ประชาชนในพื้นที่ เพื่อลดภาระของภาครัฐในการ

¹⁴กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, แผนยุทธศาสตร์สวัสดิการสังคมไทย ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2555 - 2559 (10 พฤษภาคม 2560) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ <https://www.m-society.go.th/article_attach/12958/17179.pdf>.

¹⁵มงคล เทียนประเทืองชัย, “สิทธิการเข้าถึงสวัสดิการของแรงงานนอกระบบตามกฎหมายประกันสังคม” (2554) 7:1 วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย, บทคัดย่อ.

จัดบุคลากร งบประมาณ และทรัพยากรในการให้บริการทางสุขภาพในพื้นที่ ซึ่งมีอุปสรรคและข้อจำกัดบางประการ ดังนั้น แนวคิดการจัดระบบสวัสดิการตามแนวคิดการสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม จึงมิได้เป็นแนวคิดที่คำนึงถึงหลักความเท่าเทียม หรือหลักความเสมอภาคแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่มุ่งสู่การสร้างสังคมให้เกิดความเป็นธรรมด้วย อันเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งของแนวคิดการจัดสวัสดิการสังคม

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การจัดสวัสดิการสังคมในรัฐสมัยใหม่ในปัจจุบันมิได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ขั้นพื้นฐาน หรือเสริมสร้างความมั่นคงและพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์เท่านั้น แต่ยังคงคำนึงถึงแนวคิดต่าง ๆ ที่สำคัญทั้งในแง่ของสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ควบคู่ไปกับการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้น

ในสังคมนั้นไม่อาจอาศัยเพียงการบัญญัติกฎหมายหรือบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความยุติธรรมเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาถึงมิติอื่น ๆ ในสังคมควบคู่ไปด้วย ตลอดจนเพื่อให้การจัดสวัสดิการนำไปสู่การสร้างความเป็นธรรมในสังคมได้ การจัดระบบสวัสดิการสังคมตามแนวคิดการบริการสังคม แนวคิดการประกันทางสังคม และแนวคิดช่วยเหลือทางสังคมโดยภาครัฐเป็นหลักนั้น แม้จะได้คำนึงถึงหลักความเท่าเทียม และหลักความเสมอภาคไว้แล้วก็ตาม แต่ยังคงพบปัญหาหลายประการในทางปฏิบัติ ที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียม และความไม่เสมอภาคกันขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การจัดระบบสวัสดิการสังคมสามารถสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างแท้จริง ผู้เขียนเห็นว่าควรนำแนวคิดการสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคมมาใช้คู่ขนานกับการจัดระบบสวัสดิการกระแสหลักที่จัดขึ้นโดยภาครัฐ เพื่อให้ภาคีทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนในการเติมเต็มและอุดช่องว่างที่เกิดขึ้นจากการจัดระบบสวัสดิการโดยภาครัฐต่อไปได้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์, *แผนยุทธศาสตร์สวัสดิการสังคมไทย ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2555 - 2559* (10 พฤษภาคม 2560) กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ <https://www.m-society.go.th/article_attach/12958/17179.pdf>
- เกษียณ เตชะพีระ, *ความเป็นธรรมในสังคมไทย* (วิดิทัศน์) การเสวนาวิชาการ จัดโดยศูนย์ศึกษาสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2557 (10 พฤษภาคม 2560) youtube <<http://www.youtube.com/watch?v=JTGT5CJ61QA>>
- ธนาชัย สุนทรอนันตชัย, “สิทธิทางการศึกษากับการจัดการศึกษาแบบให้เปล่าของประเทศไทย” (2557) 5:2 วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, บทความย่อ
- ธีระพงษ์ วงษ์นำ, “ความเป็นธรรม” หลากมิติ หลายมุมมอง *ผู้ดัชนีชีวิตทางสังคม* (2557) 33:2 วารสารธรรมศาสตร์
- บรรเจิด สิงคะเนติ และคณะ, *รายงานวิจัย เรื่อง สิทธิและโอกาสทางการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542* (กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด, 2545)
- ไพโรจน์ พลเพชรและคณะ, *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ชุดโครงการวิจัยการติดตามและประเมินผลการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ เรื่อง สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์* (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสถาบันพระปกเกล้า, 2547)
- ไพสิฐ พาณิชย์กุล, *เข้าใจ “ความยุติธรรมทางสังคม”* (10 พฤษภาคม 2560) โครงการสานพลังสังคมเครือข่าย แผนงานความเป็นธรรมทางสังคมด้านสุขภาวะ <http://social-agenda.org/wp-content/uploads/2013/02/Social-Justice_Pisit.pdf>
- ภูงคง์ เสนานูช และคณะ, *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เสนอสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย* (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2560) บทความย่อ
- มงคล เทียนประเทืองชัย, “สิทธิการเข้าถึงสวัสดิการของแรงงานนอกระบบตามกฎหมายประกันสังคม” (2554) 7:1 *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, บทความย่อ

ระพีพรรณ คำหอม, *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย* (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2557)

วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *ความเป็นธรรมในสังคมไทย* (วิดิทัศน์) การเสวนาวิชาการ จัดโดยศูนย์ศึกษาสังคมและ
วัฒนธรรมร่วมสมัย คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 25
กุมภาพันธ์ 2557 (10 พฤษภาคม 2560) youtube <<http://www.youtube.com/watch?v=jvC5Ggi4DMA&feature=youtu.be>>

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP), *ความมั่นคงของมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต*
(กรุงเทพมหานคร: สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, 2553)

อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, *สิทธิมนุษยชน* (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2550)

